

СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО КРЕДИТУ В КИТАЇ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Уявіть собі світ, який схожий на комп'ютерну гру, де головна мета зібрати якнайбільше очок, де кожна наша дія оцінюється: коли ми прокинулись, що ми купили на обід, з ким дружимо, кому допомагаємо, які погані звички маємо тощо. На основі зібраних даних формується наш рейтинг, що визначає наше місце серед людей та ставлення їх та різних структур до нас.

Процес перенесення реального життя в цифровий розпочався ще в 2010 році в провінції Цзянсу уїзд Сурнін, де проводився перший експеримент по випробуванню системи соціального кредиту або довіри. Кожному жителю старше 14 років присвоїли початковий рейтинг в 1000 балів, і кожна дія збільшувала або знижувала рейтинг. Для прикладу, якщо ви допомагали старшим людям, то могли заробити плюс 50 балів, а переходячи вулицю в недозволеному місці втратити 15. Для оцінки використовували багато параметрів, серед яких була освіта, поведінка на дорозі та в інтернеті.

Для стеження використовується смартфон. Більшість платежів здійснюється за допомогою телефонів використовуючи QR-коди, якщо в 2016 році електронні платежі становили 112 мільйонів доларів, то в 2018 році ця цифра становить 5,5 трильйонів доларів. В телефоні існує віртуальна ID-картка, що нагадує наш паспорт і купляючи щось вся інформація, така як ім'я, стать, дата народження, банківські рахунки, водійське посвідчення, про вас відправляється до продавця.

На даний момент на ринку діє WeChat Pay від Tencent та Alipay від Alibaba. Ці додатки дозволяють вам керувати всіма своїми фінансами. Отримуючи Alipay ви отримуєте власний ID, там же ви повинні внести всі свої персональні дані від покупок до сплати податків і пересування. Після реєстрації вам дадуть початковий рейтинг.

Як саме працює алгоритм оцінювання, Alibaba повністю не розкриває, лише повідомляють, що для розрахунку враховуються п'ять факторів:

1. **Кредитна історія людини.** Чи вчасно оплачуються рахунки за комунальні платежі, зв'язок та кредити.
2. **Старанність.** Тобто, наскільки сумлінно користувач виконує зобов'язання за контрактом.
3. **Персональні дані.** Включає підтвердження номеру телефону, імені, адреси та іншої особистої інформації.
4. **Поведінка й переваги.** За допомогою алгоритмів Alibaba виставляє оцінки орієнтуючись на покупки (наприклад, грає у відеоігри - малорухливий, купує ліки-хворий). Люди зі сталим позитивним балансом розпізнаються, як більш відповідальні, Система не тільки вивчає поведінку, а і впливає на неї, підштовхуючи людей до дій та покупок, які необхідні державі.
5. **Стосунки.** Дане оцінювання базується на ваших контактах та вашій поведінці в мережі. Маючи в друзях людей з позитивним рейтингом та пишучи вихваляючи пости про уряд, ваш рейтинг буде зростати. Навіть якщо хтось із ваших друзів напише негативний коментар, то це відповідно погано вплине і на ваш рейтинг також

На даний момент Sesame Credit лише винагороджує людей, а не карає. Проте керівниця даного проекту говорить про те, що ненадійні особи навіть роботи не зможуть знайти. Уже поступив запит до Китайського бюро освіти з проханням надіслати список учнів, що списували на державних тестах, щоб потім їх покарати.

Дана система має великий вплив і на економіку. В лютому 2014 році в Гуанчжоу ввели систему прозорості при закупівлі зерна та нафти в провінції. Коли люди купують зерно чи нафту вони можуть відсканувати QR-код і отримати всю інформацію про товар, що містить інформацію про походження, обробку, звіт про проходження перевірки на якість, транспортну інформацію.

Підприємства і державні установи змушені здійснювати перевірку соціальних кредитних файлів при наданні державних контрактів та ліцензії на підприємницьку діяльність, наймі працівників та доступу до інтернету. В Пекіні в травні 2018 року вступив в силу пілотний закон SCS, що насамперед спрямований на підприємства, що здійснюють шахрайства. В журналі «Пекін» йдеться, що розпочалася кампанія з виправлення більше ніж 10 000 нечесних фінансових підприємств. Є дані що на території 44 відділень Пекіна було прийнято 18 типів покарань на 326 тис. осіб, куди включаються, обмеження на отримання земель державної власності, на держані закупівлі та кваліфікацію працівників на території 44 відділень Пекіна. Індивідуальні міри покарання були накладені у зв'язку з порушеннями підприємницької діяльності, також 156 державних представника отримали заборону на виїзд з країни і ще близько 145 000 осіб були обмежені в користуванні поїздами через включення їх до чорного списку.

Дана ситуація може спричинити непорозуміння під час здійснення зовнішньоекономічних операцій, адже можливі зриви у зустрічах через заборону виїзду працівника, чий рейтинг міг впасти від причин, що не відносяться до роботи. Можливе встановлення заборон на зовнішньоекономічну діяльність підприємств, що не встигли виплатити кредит, або не вчасно виплачують зарплату своїм працівникам. Також підприємства будуть перевірятися на відповідність юридичним, екологічним, фінансовим нормам та нормам безпеки життєдіяльності. При низькому рейтингу будуть збільшуватися ставки податків, ставки відсотків за кредитами, встановлюватися дозволи на певну діяльність тощо. Так як дана система не є відточеною, не можливо сказати, які ще покарання можуть бути введені. Уряд Китаю також може використовувати дану систему, щоб неявно здійснювати нетарифну політику через підприємства, щоб ті підвищували ціну на товари. В практиці Гуанчжоу було введено систему при якій покупець міг

дізнатися всю інформацію про товар, що може допомогти підприємствам захиститись від шахрайства, та змусить підприємства Китаю краще слідкувати за якістю своїх товарів.

Проблемою залишається збереження даних. В Європі діє проект Загальних положень про захист даних в Європі (GDPR), за яким порушники можуть зазнавати великих штрафів навіть, якщо вони не базуються в Європейському Союзі. Є імовірність, що послуги які надаються китайським туристам в Європі підпадуть під GDPR і не будуть відстежуватись урядом Китаю. А тим часом Alibaba і Tencent обіцяють дотримуватись вимог, проте регулятори проекту ще не визначили чи Китай та її компанії відповідатимуть вимогам достатності.

Підсумувавши вищесказане, можна ствердити, що система соціального кредиту є одним із наймасштабніших проектів за останні роки, адже система повинна охопити більше 1 млрд людей. Без сумніву буде здійснено великий вплив на економіку всередині та з іншими державами, проте поки що невідомо як саме, адже це залежить від уряду Китаю. Проте найбільший вплив буде здійснено на соціальну сферу, дана система створює касту людей з груп C та D, які не мають ніяких прав. На нашу думку, це призведе до великої соціальної нерівності та потягне за собою збільшення нападів на «відповідальних» громадян, розбої та навіть спроб самогубства. Також є велика можливість, що після успішного запуску даної системи в Китаї, через деякий час ми побачимо схожі системи в інших країнах, так як в 2012 Facebook запатентував спосіб оцінювання нашої кредитоспроможності базуючись на списку ваших друзів, проте керівництво говорить, що патент не означає майбутній план дій. Тому нам залишається чекати і спостерігати, можливо ми самі через десяток років побачимо свій рейтинг на екрані свого смартфона.

1. *China's Social Credit System: A Mark of Progress or a Threat to Privacy?* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://piie.com/system/file/documents/pb18-14.pdf>

2. *A Quick Guide to China's Sesame Credit* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://angrymoo.com/sesame-credit-summary/>

3. *INSIDE CHINA'S VAST NEW EXPERIMENT IN SOCIAL RANKING* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.wired.com/story/age-of-social-credit/>

4. *В Китаї рейтинг замість громадян вирішуватиме з ким дружити, де працювати. Історія китайської антиутопії.* [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://espreso.tv/article/2017/11/04/velykyy_kytayskyy_brat_yak_zhyteli_knr_staly_zaruchnykamy_velykykh_da_nykh

Кичма С.О.

студ. групи МЕ – 35

Науковий керівник – д.е.н., проф. О.Г. Мельник

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Зовнішньоекономічна діяльність відіграє вирішальну роль в умовах посилення інтеграційних процесів, забезпечує передумови активного розвитку підприємств на інноваційній основі, що визначає конкурентні переваги на світовому ринку товарів та послуг. Водночас зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) підприємств сприяє відтворенню експортного потенціалу країни, залученню іноземних інвестицій, формуванню економіки відкритого типу.

Існує три рівні чинників впливу на розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств: зовнішні (чинники макросередовища), безпосередні (чинники середовища ЗЕД підприємств); внутрішні (чинники мікросередовища) [2].

Основними групами зовнішніх чинників є чинники глобального середовища, фінансово-економічні, інституційні, політичні. Описуючи основні з них, варто зауважити, що ті чи інші впливи носять «міжгруповий» характер, оскільки формування економічної взаємодії і її середовища на міжнародному рівні визначається сукупним впливом різних чинників. Зокрема, до першої групи можна віднести наслідки світової фінансово-економічної кризи 2008–2010 рр.; високий рівень конкуренції на світових ринках; технологічні бар'єри входу на ринки розвинених країн. Низький рівень інвестиційної привабливості та несприятливий інвестиційний клімат не дають змогу отримати достатньої кількості, насамперед, фінансових ресурсів для розвитку підприємств, упровадження сучасних технологій, технічного переоснащення, наукових розробок, упровадження інновацій. Крім того, для більшості сфер діяльності характерні тривалі терміни окупності інвестицій, несприятлива динаміка цін, інфляційні процеси тощо. Негативний вплив чинить нестабільна політична ситуація в Україні, високий рівень корупції й недовіри до держави як гаранта виконання угод та контрактів, неформальні відносини між органами державної влади й бізнесом. Для України характерне явище недоброросовісної конкуренції в ЗЕД, зокрема непряме фіксування цін, поділ ринків і джерел постачання, застосування різних умов до однакових угод із різними торговими сторонами [1].

Основними групами негативних безпосередніх чинників є геополітичні, законодавчо-нормативні, регуляторні, фінансово-економічні. Геополітичний чинник найперше варто розглядати як можливість економічного подолання географічних меж ринків, географічний бар'єр входу на зовнішні ринки, значні додаткові витрати на перетинання кордонів. Не зважаючи на активне використання міжнародних норм, законодавча база України у сфері ЗЕД недосконала [3]. Серед внутрішніх чинників доцільно виділити такі групи: техніко-технологічні, фінансові, управління кадрового забезпечення. Обладнання та технології, які не відповідають сучасному рівню розвитку, негативно відображаються на витратах, показниках якості й технічних параметрах продукції. Через